

T.B.M.M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih : 5.3.2025
Sayı : 466

Dr. Erhan USTA

Samsun Milletvekili

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi
İYİ Parti Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bir ülkenin ekonomik gelişiminin ve kalkınmasının en önemli bileşenlerinden biri sanayi sektörüdür. Sanayi sektörünün yatırım çekmesi, üretiminin artması ve bu alanda teknoloji seviyesinin yükselmesi; kişi başına düşen gelirin artmasına, istihdam yaratılmasına, ihracatın hem değer hem miktar olarak artmasına katkı sağlamaktadır. Dünya genelinde de son dönemde sanayi politikaları tekrar önem kazanmaya başlamış; ABD, AB ülkeleri ve Çin başta olmak üzere birçok ülke, sanayi politikalarını ekonomik büyüme ve rekabet stratejilerinin odağına yerleştirmişlerdir. Ülkemizde son yayınlanan sanayi stratejisinin süresi 2023 yılında dolmuş, söz konusu stratejinin sonuçları ve performans değerlendirmesi ise yapılmamıştır. Son dönemde sık değişen mevzuattan, hukuk ve adalet sistemindeki erozyona; nitelikli insan kaynağı eksikliğinden, yüksek finansman maliyetlerine; düşük verimlilikten, dijital ve yeşil dönüşüme uyumdaki eksikliklere kadar ölçek fark etmeksizin tüm sanayicilerin önünde birçok engel ve eksik söz konusudur.

Konunun tüm boyutlarıyla araştırılarak, sorunların çözümüne yönelik alınabilecek tedbirlerin ve yapılabilecek düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla, Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 104 ile 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Dr. Erhan USTA

Samsun Milletvekili

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi
İYİ Parti Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

Dr. Erhan USTA
Samsun Milletvekili
TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi
İYİ Parti Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

GEREKÇE

2024 yılı 2. ve 3. çeyreklerinde sanayi sektörü sırasıyla yüzde 1,8 ve yüzde 2,2 oranında daralmıştır. 2018 yılı ve sonrasında sanayi sektörünün büyümeye katkısı sınırlı kalmış, kapasite kullanım oranları da %80'in altında gerçekleşmiştir. Son dönemde büyüme, yatırım değil tüketim kaynaklı olmuştur. Bu durum, yanlış politikalarla beraber bir enflasyon sorununu da beraberinde getirmiştir.

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arttıkça, milli gelir içinde sanayinin payının düşmesi ve hizmetler sektörünün payının artması beklenen bir gelişmedir. Ancak, sanayinin milli gelir payı, kişi başına düşen gelir henüz gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşmadan ve sanayi milli gelir içinde belirli bir düzeye yükselmeden (%25-30 civarı) düşmeye başlıyorsa, bu durum erken sanayisizleşme olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca akademisyenler ülkemizin son 10-15 yıllık dönemde “erken sanayisizleşme” adı verilen bir sürece girdiğini tartışmaktadırlar. Erken sanayisizleşme, ekonominin istihdam yaratma kapasitesini olumsuz etkilemektedir. Sürdürülebilir yüksek büyümenin en önemli ayaklarından olan yüksek katma değerli ihracat da ancak güçlü ve dinamik bir sanayi sektörüyle mümkündür.

Ülkemizde sanayi sektörünün milli gelir payının artmasının ve bu sektörün istihdam ve yatırım çekmesinin önünde birçok engel bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi geleceğe yönelik belirsizliktir. Sanayi firmalarının yatırım yapabilmeleri için orta-uzun vadede öngörülebilirlik gerekmektedir. Zira, finans, hizmetler ya da tarım sektörünün aksine, sanayide yatırımın getirisi daha uzun vadede elde edilmektedir. 1990'lı yıllarda yaşanan benzer ekonomik koşullar, kaynakların istihdam yaratan, sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayan sanayiye değil, finansal rant ve inşaat gibi sektörlerle kaymasına neden olmaktadır. Mevcut durumda, hükümet politikalarına ilişkin güven eksikliği devam etmektedir. Bunun en temel nedeni hükümetin tarafsız şekilde politikalarını değerlendirmemesi, yaptığı hataları kabul etmemesidir.

Ekonomik istikrarsızlık ve enflasyon; yatırımdan üretime, fiyatlamadan stok planlamasından insan kaynağı politikalarına kadar sanayicilerin tüm kararlarını etkilemektedir. Enflasyonla mücadele konusunda yalnızca faiz ve para politikası araçları kullanılmakta, maliye politikası yeterince destekleyici tasarlanmamaktadır. Yapısal reform alanında ise neredeyse hiçbir adım atılmamıştır.

İstikrarsız, günübirlik ve popülist politikaların sanayi sektörüne birçok olumsuz yansıması olmaktadır. Güvenilir bir dezenflasyon programının yokluğunda, enflasyon dönem dönem kurun baskılanmasıyla frenlenmeye çalışılmaktadır. Bazı dönemlerde ise

Dr. Erhan USTA
Samsun Milletvekili
TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi
İYİ Parti Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

öngörülemez şekilde politika değişikliğine gidilmekte, TL'de %15-20'lere varan değer kaybına müsaade edilmektedir. Kur politikasındaki bu istikrarsızlık dış ticaretle uğraşan sanayicileri zarara uğratmaktadır. Benzer şekilde cari açık ve iç pazardaki dengesizlikleri yönetmek için kısa vadeli çözümlere başvurulması, ihracat ve ithalat izinlerinin iptali/kısıtlanması sanayicilerin zorlukla inşa ettikleri pazar paylarını kaybetmelerine neden olmaktadır.

Bilindiği üzere, ülkemiz enerjide dışa bağımlıdır. Dolayısıyla enerji fiyatları enflasyonu ve kamunun sübvansiyonları nedeniyle bütçe açıklarını önemli ölçüde etkilemektedir. Bütçe açığının arttığı dönemlerde, kamunun sübvansiyon yükünü azaltmak amacıyla sanayide kullanılan elektrik ve doğalgaza ciddi zamlar yapılmaktadır. Buna ilave olarak, TEİAŞ İletim Bedeli ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM) nedeniyle elektrik faturalarında öngörülemeyen fiyat artışlarıyla karşılaşılması ve sistemin çok dalgalı yürümesi sanayicilerin karşılaştığı diğer sorunlar arasındadır.

Sanayi sektörünün bir diğer önemli sorunu ölçek sorunudur. Büyük ölçekli firmaların verimliliği, inovasyon kapasitesi ve yarattığı katma değeri daha yüksektir. Küçük ve orta ölçekli firmalar, çalışan sayısının artmasıyla gelen ilave yasal yükümlülüklerden kaçınma ve ölçeğe göre verilen destekleri kaybetmeme gibi nedenlerle ölçek büyütmekten kaçınmaktadırlar. Büyüyen aile firmalarının alt nesiller arasında bölünmesi de kurumsallaşmanın önüne geçmektedir. Bu durumun sebeplerinin detaylarıyla araştırılması ve gerekli politika müdahalelerinin yapılması gerekmektedir.

Bilindiği gibi büyüme sermaye, istihdam ve verimlilik olmak üzere 3 kaynaktan sağlanabilir. Ülkemizin sermaye ve istihdam katkısıyla büyüyebilme olanağı artık sınırlıdır. Sürdürülebilir kaliteli büyümenin sağlanabilmesi için verimlilik artışı sağlanması elzemdir. Son yayınlanan araştırmalar ve raporlarda da orta gelir tuzağından çıkmanın yolunun verimlilik artışından geçtiği ifade edilmektedir. Bu araştırmalar Türkiye'de verimlilik artışında süreklilik sağlanamadığını ortaya koymaktadır. Verimlilik artışı sağlayabilmenin yolu; rekabetin sağlandığı, hukukun üstünlüğünün ve mülkiyet haklarının mesele olmaktan çıktığı, iş yapma kolaylığının olduğu, yolsuzluğun ve gereksiz bürokrasinin azaltıldığı, makroekonomik istikrarın olduğu ve herkesin eşit şartlarda yarışmasının mümkün olduğu bir iklim yaratılmasıdır.

Araştırmalara göre Türkiye'de piyasa yeni giren firmalar, çıkan firmalardan daha verimsizdir. Verimlilik artışı için bu durumun tam tersi olmalıdır. Bu durum, piyasa ekonomisinde tam rekabet koşullarının sağlanamadığını, haksız avantaj sağlayan işletmelerin kaynak dağılımında etkinsizlik yarattığını göstermektedir. Bu bağlamda

Dr. Erhan USTA

Samsun Milletvekili

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi
İYİ Parti Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

hukuk sistemi, bağımsız ve etkin yargı alanında; mülkiyet güvencesiyle ilgili önemli reformlara ihtiyaç bulunmaktadır.

İdeal durumda; devlet kanun ve kurallarıyla ve etkin denetim sistemleri kurduktan sonra; gerekli verileri ve trendleri analiz ederek eğitim politikasını (temel eğitim, mesleki eğitim, Ar-Ge'nin büyüüp gelişeceği yüksek öğretim), sanayi politikasını (ekonomik aktiviteye nerede nasıl müdahale edileceği ve ne zaman ve nasıl çıkılacağı, hangi endüstrilerin hangi yöntemlerle destekleneceği, desteklerin ve politikaların etki analizi ve revizyonu), ticaret ve dış ilişkilerini (gümrükler, lojistik, vize vb.) düzenler. Sonrası ise özel sektöre ve piyasa sistemine bırakılır. Ülkemizde ise politikalar arasında bir tutarlılık olmadığı, uzun vadeli politika yapılmadığı görülmektedir. Sanayi politikasının yalnızca teşvik vermekten ibaret zannedilmesi sanayimizin önündeki en büyük engellerden birisidir. Vergiler başta olmak üzere kamu politikaları ve mevzuatın sık sık değiştirilmesi, uygulamada geçiş süreçlerinin uygun şekilde düzenlenmemesi de öngörülebilirliği azaltmaktadır. Bu bağlamda kamunun sanayi politikaları daha bütüncül şekilde ele alınmalı, teşviklerin etki değerlendirmesi detaylı şekilde yapılmalı, bir çok bakanlık ve kurum belirli politikalara yönelik koordineli şekilde çalışmalıdır.

Sanayi politikaları, eğitimden bağımsız düşünülmemelidir. Ara eleman sıkıntısı sanayiciler tarafından sıkça dile getirilmektedir. Yüzlerce üniversite olan ülkemizde ciddi bir mesleksizlik problemi söz konusudur. Son yıllarda diplomanın bol, becerinin sınırlı olduğu bir istihdam piyasası oluşmuştur. Ülkemiz, kişi başına düşen patent ve bilimsel makale sayısında OECD ortalamasının oldukça altındadır. Sanayi sektörü istihdam çekebilen bir alan olmaktan çıkmıştır. İş güvenliği, ücretler, çalışma koşulları özellikle gençleri sanayi sektöründen uzaklaştırmaktadır. Sanayi sektöründe istihdamı cazip kılacak politikalara ihtiyaç vardır.

Üniversite-sanayi iş birliklerinin, teknoparkların, sanayi bölgelerinin etkinliği çalışılmalı, sorunları tespit edilmeli ve çözülmelidir.

Özellikle küçük ve orta ölçektekiler olmak üzere, sanayicilerin sağlıklı, düşük maliyetli ve uzun vadeli finansmana erişimi önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda farklı enstrümanların değerlendirilmesinin yanı sıra, makroekonomik istikrarla beraber faizlerin düşürülebilmesi de elzemdir.

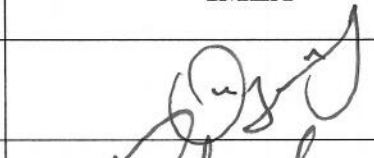
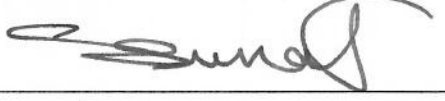
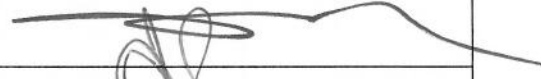
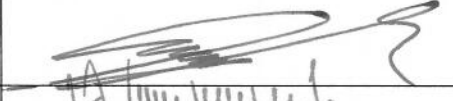
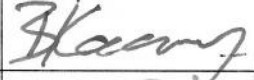
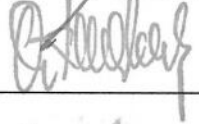
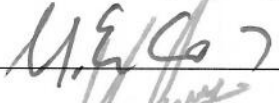
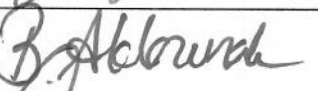
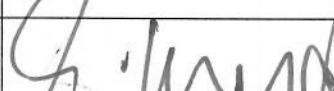
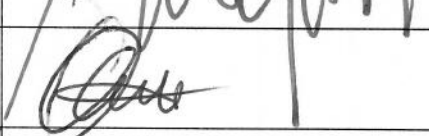
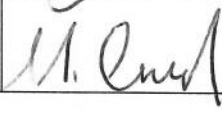
Sanayinin finansmanına yönlendirilebilecek iç tasarruflar yetersizdir. Bir yandan yurtiçi tasarruflar artırılmalı, diğer yandan dış tasarruf kullanılabilmelidir. Ancak, güvenin olmadığı, belirsizliklerin devam ettiği, hukukun üstünlüğünün tesis edilmediği,

Dr. Erhan USTA
Samsun Milletvekili
TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi
İYİ Parti Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

mevzuatın sürekli değiştiği ve tam ve eşit rekabetin sağlanamadığı bir ekonomide doğrudan yabancı sermayenin gelmesi mümkün olmamaktadır. Ülkemiz benzer ülkelere ve potansiyeline göre, düşük tutarda yatırım çekebilmektedir.

Dijital dönüşüm ve yapay zekâ, bütün dünyada iş modellerini değiştirmektedir. Birçok akademisyen özellikle yapay zekanın istihdamda kayıplara yol açabileceğini ileri sürmektedir. Bununla birlikte, verimlilik artışı bakımından yeni teknolojiler önemli fırsatları da beraberinde getirmektedir. Bir diğer önemli paradigma değişimi ise yeşil dönüşümdür. En büyük ticaret partnerimiz olan AB, belli bir takvim dahilinde karbon vergilendirmesi uygulayacaktır. Otomotiv ve çelik başta olmak üzere birçok sektörümüz bundan doğrudan ve dolaylı olarak etkilenecektir. Burada kamunun rehberliği büyük önem teşkil etmektedir. Ülkemizin bu dönüşümlere hazırlık durumu değerlendirilmeli, gerekli tedbirler ivedilikle hayata geçirilmelidir. Uluslararası kuruluşlardan bu alanda bazı finansman imkanlarının sağlandığı hükümet yetkililerince övünçle paylaşılsa da bu projelerin nasıl yönetildiği, fonların etkin kullanılıp kullanılmadığı noktasında soru işaretleri vardır. Bu konuda da şeffaflığın sağlanması oldukça önemlidir.

İSİM-SOYİSİM	BÖLGE	İMZA
Yasin ÖZTÜRK	DENİZLİ	
Yavuz AYDIN	TEKİRDAĞ	
Serri SUNAT	MANİSA	
AYYÜCE TÜRKER TAŞ	ADANA	
Selcan TAŞCI	TEKİRDAĞ	
Ersin BEYAZ	İSTANBUL	
HÜSMEN KIRKPINAR	İZMİR	
SELGUK TÜRKÖĞLU	BURSA	
Ahmet Esref FAKIBABA	ANKARA	
Hasan TOKTAŞ	BURSA	
Burhanettin KOCAMAN	MERSİN	
Ömer KARAKAŞ	AYDIN	
Metin ERGUN	MUĞLA	
Uğur POYRAZ	ANTALYA	
Sefik GİRKİN	HATAY	
Burak AKBURAK	İSTANBUL	
Lütfullah KAYALAR	YOZGAT	
Turan YALDIR	AKSARAY	
M.Cihan PAŞACI	İSTANBUL	